

USPOMENI HRVATSKIH KNEZOVA BANA PETRA ZRINSKOGA I KNEZA FRANA KRSTE FRANKOPANA

Ovogodišnjeg travnja hrvatski je narod s neskrivenom tugom, ali i s neskrivenim ponosom čitavog svog nacionalnog bića obnovio uspomenu na tragičnu pogibiju svojih velikana, bana Petra Zrinskoga i kneza Frana Krste Frankopana, o tristotoj obljetnici njihove mučeničke smrti.

I mi, koje okuplja edicija »Obnovljeni ŽIVOT«, u ozračju tristo-godišnjeg jubileja, prinosimo ovih nekoliko misli sveopćem spomenu što ga svojim usmenim i pismenim izrazom oblikuju i podižu pripadnici najrazličitijih staleža hrvatskog naroda, bez obzira na svoja osobna uvje-renja, nad grobom dvaju divova svoje hrvatske povijesti.

Žrtve pogubljenja Zrinskog i Frankopana u tolikoj su mjeri univer-
zalne i toliko duboke da u svijesti svih nas pripadnika hrvatskog naroda,
ma s koje im strane prilazili, izazivlju isti osjećaj jedinstva, neke vrsti
ekumenskog okupljanja oko iste misli i ideje općeg dobra hrvatskog
naroda. Kada te dvije mučeničke smrti naših knezova ne bi kao rezultat
pružile hrvatskom narodu ništa osim tog idejnog okupljanja i jačanja
narodne svijesti, morali bismo im već po tome s punim pravom priznati
da nisu bile uzaludne. Rezultati i posljedice tragične pogibije Zrinskog
i Frankopana mnogo su, međutim, dalekosežnije po sudbini koja je tada
snašla rastrganu Hrvatsku i po svojoj poruci čitavom hrvatskom narodu
u stoljetnoj borbi protiv centralizma i hegemonije, sve do naših dana.
Upravo na tom području vjekovne borbe protiv centralizma može se
uočiti neprekinuta linija prolivene krvi, od Zrinskih i Frankopana do
u naše vrijeme, koja biva bljeđa kad smo se uzdali u svoje snage, a
uvijek rumenija kad smo tražili pomoć drugih, no uvijek vidljiva i do
ubitačnosti poučna u tome da centralizam ni onda kad smo ga dobro-
voljno i s oduševljenjem prihvaćali, kao ni onda kad nam je bio silom
nametnut, nije nikad pokazivao mnogo smisla ni za poštene, s najvećim
pravom postavljene zahtjeve hrvatskog naroda, prema toj uvijek neumo-
lljivoj centralnoj vlasti.

Htjeli mi priznati ili ne, povijest hrvatskog naroda u njegovu otporu protiv centralizma i hegemonije uporno se ponavlja i ako se nosioci centralističkih i unitarističkih ideja isto tako uporno već stoljećima mijenjaju. Upravo zbog tog kontinuiteta i gotovo istovetnog izmjenjivanja povijesnih ciklusa, prožetih istom temom pada i opet revalorizacije narodnih vrijednosti, obljetnica pogibije Zrinskog i Frankopana dolazi nam upravo ovih dana u najpogodnijem času, dajući poticaj danas opet započetoj revalorizaciji narodne vrijednosti, te povezujući u tom svom djelovanju prošlost sa sadašnjošću u jedinstvenu cjelinu.

Povijesni fenomen Zrinskih i Frankopana, iako pun tragike, hrvatski je narod prihvatio i zadržao u svijesti daleko življe od bilo kojeg drugog događaja u svojoj starijoj povijesti. Upravo taj čas, u kojem je Hrvatska, gledano bilo s kog aspekta, bila u najtežem položaju, personificiran je smrću Zrinskog i Frankopana te je kao takav najdublje ostao urezan u svijest nacionalnog bića i istodobno postao elementarni pokretač gotovo svih ideja, koje su upravljene očuvanju etničkog jedinstva, teritorijalnog integriteta i političkog suvereniteta hrvatskog naroda.

Bilo kako analizirao djelovanje posljednjih ogranaka dvaju u Hrvatskoj najuglednijih rodova, povjesničar, kao i onaj kome povijest nije struka, mora neminovno doći do istog zaključka — da urota Zrinskih i Frankopana nije bila obična pobuna velikaša protiv kraljevske vlasti, kakvih je pobuna u povijesti bilo i prije, već da je to bio događaj izuzetnog političkog značenja za čitav hrvatski narod, koji je upravo preko tih mučenika kao nosilaca svojih težnji manifestirao želju za samostalnošću i suverenitetom na svojem, iako uskom i rascjepkanom području, nekad tako slavnog hrvatskog kraljevstva.

Prihvatimo li na izneseni način pojavu Zrinskih i Frankopana u hrvatskoj povijesti, potpuno nam postaje razumljiva njihova veličina pa također i značenje što ga ima tristota obljetnica njihove smrti za hrvatski narod. Dokaz tome je i ovogodišnji travanj, koji je bio zaista u znaku Zrinskih i Frankopana. Proslave tristote obljetnice njihove mučeničke smrti započele su rijetko uspjelom izložbom »Hrvatski knezovi Zrinski i Frankopani« 3. IV 1971. u Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu, dosad najkompletnijim prikazom povijesnih dokumenata, vezanih uz ta dva hrvatska roda. Svega četiri dana kasnije (7. IV) održana je u organizaciji Odvjetničkog zbora grada Zagreba svečana akademija u prepunoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu. Na toj priredbi, i po izboru programa, izvedbi, i po organizaciji treba odati priznanje zagrebačkim odvjetnicima, koji su svojim zalaganjem i široj zagrebačkoj publici omogućili vrijedan kulturno-umjetnički doživljaj. Proslave tristote obljetnice pogibije Zrinskog i Frankopana održane su i u raznim drugim mjestima diljem Hrvatske. Objavljen je velik broj prikaza o tim hrvatskim velikanima u dnevnom i u periodičnom tisku.

Središnja proslava jubileja održana je od 24. do 26. travnja u Čakovcu, gradu Zrinskih, trodnevnim simpozijem uz sudjelovanje najpo-

znatijih hrvatskih kulturnih i znanstvenih radnika, čija će veoma zanimljiva predavanja biti objavljena u posebnom »Zborniku«, tako da će biti prilike i za širu javnost da ih detaljnije razmotri. U vrijeme održavanja simpozija na ulazu u grad Zrinskih Matica hrvatska ugradila je spomen-ploču, koja je tada i svečano otkrivena.

Treba spomenuti i proslavu na Ozlju-gradu, gdje je u prisutnosti velikog broja gradana također otkrivena spomen-ploča, dok je na sam dan pogibije 30. IV otkrivena spomen-ploča u zagrebačkoj katedrali, koju je postavila Matica hrvatska. Zaslugom te kulturne institucije, u katedrali su postavljena i poprsja bana Petra Zrinskog i kneza Frana Krste Frankopana tako da je konačno na vidan način označen grob u kriпти zagrebačke katedrale, a u kom počivaju posmrtni ostaci tih naših velikana.

Svečanim rekvijemom, koji je za preminule hrvatske mučenike celebrirao s prisutnim biskupima zagrebački nadbiskup dr Franjo Kuharić, u prepunoj katedrali 30. IV uvečer uz prigodnu propovijed, zaključen je niz proslava, kojima je još jednom potvrđena toliko duboka misao pjesnika Frana Krste Frankopana, po kojoj *... navik on živi ki zgine pošteno ...*

Redakcija »Obnovljenog ŽIVOTA«